ตะ) และการใช้สติปัญญาที่มีอยู่ในการพิจารณาไตร่ตรองปัญหาต่างๆ (วิมังสา) จนเข้าถึงเป้าหมายที่ต้องการได้แนวทางที่จะให้ได้รับความรู้ตามความประสงค์นี้รวมอยู่ในหลักอิทธิบาท 4 ประการดังกล่าวนี้

3. การแสวงหาความรู้ด้วยอาศัยการชักจูงแห่งกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร คือเพื่อนที่ดี รวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมที่โน้มชักจูงในทางสร้างสรรค์ และพัฒนาให้เกิดความรู้และสิ่งที่ดีงามต่างๆ เพื่อนที่ดีและสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีมีบทบทสำคัญมากในการกระตุ้นในบุคคลได้ขวนขวายหาความรู้ กัลยาณมิตรถือว่า เป็นปุพนิมิตที่สำคัญอย่างหนึ่งแห่งการศึกษาและการปฏิบัติที่ดีงาม (สํ. ม. 19/129/36) ซึ่งนอกจากเป็นปัจจัยกระตุ้นส่งเสริมการศึกษาแล้ว ยังเป็นผู้ช่วยเหลือและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตอีกด้วย

การมีกัลยาณมิตรมิใช่เป็นเรื่องบังเอิญ แต่เป็นเรื่องแห่งบุญบารมี และการได้ช่วยเหลือบุคคลอื่นมาก่อน การได้กัลยาณมิตร จึงเป็นผลแห่งกุศลกรรมที่สะสมมายาวนานในสังคมมนุษย์ พ่อแม่เป็นกัลยาณมิตรเบื้องต้นแห่งบุตรธิดา พ่อแม่เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนแก่ลูก และในสังคมที่กว้างออกไปกัลยาณมิตรก็คือผู้คนที่บุคคลได้ติดต่อหรือสัมพันธ์ด้วย กัลยาณามิตรคือวัฒนธรรมที่ดีแห่งสังคมด้วย รูปแบบการปฏิบัติ ประเพณีความเชื่อ และค่านิยมกลุ่มที่ดีงามจัดอยู่ในกลุ่มกัลยาณมิตรได้เรียนเดียวกัน

พระพุทธเจ้าตรัสว่า สัตบุรุษหรือคนดีทั้งหลายคือ กัลยาณมิตรแห่งมนุษย์ ที่ใดมีสัตบุรุษที่นั่นย่อมเป็นสัปปายบุคคลในการศึกษาธรรมและการปฏิบัติธรรม คุณสมบัติแห่งสัตบุรุษประกอบด้วย ความเป็นผู้รู้จักเหตุ ความเป็นผู้รู้จักผล ความเป็นผู้รู้จักตน ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ความเป็นผู้รู้จักกาล ความเป็นผู้รู้จักชุมชน และความเป็นผู้รู้จักความแตกต่างแห่งบุคคล คนที่เป็นสัตบุรุษเป็นผู้ไม่ยึดติด ไม่หลอกลวง (ขุ. ธ. 25/17/26) เป็นผู้คิดดี พูดดีและทำดี และมีความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

3. การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญา

พฤติกรรมมนุษย์ถูกผลักดันให้แสดงออกมาโดยพลังความต้องการ (Needs) ดังนั้น พุทธปรัชญาจึงอธิบายถึงตัณหา (Cravings) ว่าเป็นปัจจัยสำคัญผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ กิเลสขั้นพื้นฐาน (Basic Defilements) อันประกอบด้วยโลภะ/ราคะ โทสะ และโมหะ ที่สะสมมายาวนานตั้งแต่อดีตชาติเป็นพลังกำหนดพฤติกรรมแห่งมนุษย์ด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจจะเรียกว่า กรรมนิยามก็ได้